

براہوئی راجٹی دستارنا اہمیت او گڑاں ڈو سکی ناؤ وداک

محمد نادر شاہوی اسکالر ایم فل براہوئی

شیخ احمد شاہوی، اسٹینٹ پروفیسر شعبہ براہوئی، جامعہ بلوجستان کوئٹہ

ABSTRACT

Main objective of this article is to highlight the merits of the some Brauhi Customs and their impact on the society. Apart from that we also try to thresh out the importance of the customs for the society and how they keep intact with Rules & Regulations in shape of tradition without any written documentation or legislation. It reveals from the history that all such customs were implemented verbally by the stake holders strictly. In short we have also discussed some of the Brauhi Customs that, how much importance and impact they have upon culture.

For example most of the people use to wear turbans, assuming that they wear this traditionally or for some other purpose?. Similarly, it was mandatory to serve tea and Hubble Bubble (Tobacco "Chan-o-Chulum) when guest used to come and guest was mainly responsible to elaborate about his arrival journey and about the climate, which is traditionally called "Hall o Hawall" No doubt that Hall-o-awall was the main source of communication and core information at that time which were totally based on truthness, trust and reality.

Furthermore, an other custom which is based on humanitarian ground which called "Bejjar " in which a person will traditionally demand some halp in shpae of exchequre, animals or any other sources from their relatives and friends to make necessary arrangements for his or his son or brother's marriage. In this way some body will be able to meet the expenses of marriage with the help of thier friends.

In addition, due to multi diamentional merits/benefits, the customs were treated as manifesto of Brauhi Culture so Brauhi public strictly followed such norm with letter & sprit. If we briefly review the Brauhi Culture and people, they may seem very innocent & sincere and mostly lived in rural and undeveloped areas. Their living style was very simple

but their vision and commitment towards traditional norms were solid & strong. Especially respect of women, guests, brotherhood and for those who knocked at their door in time of need and shelter. Traditionally Brauhi Culturist were always ready to sacrifice their lives for the protection of those who did ask them for. Due to such solid & committed customs, image of Brauhi's were highly appreciable and such code of life made them respectable & honourable in the society.

All in all, the main motive was to expose these customs to bring awarness to the general public and open a clue for researchers who are interested to research on the merits of Brauhi Culture and there way of life.

KEY WORDS; Brauhi Culture, Turbans, Tea & Hubble Bubble, Bejjar, Hawl - O - Hawal.

چاہنداری:-

اسے راج سینا بابت چاہنداری کن اونا رسم و رواج آن پہہ منگ لازمی و گڑاسے۔ انتہے کہ راج سینا قدر و شرف، پھلی اور بھروسہ نادار و مدار اونا رسم و رواج آتا سو گوئی اودا تیاعملداری آن مریک۔ اخہ در کہ رسم و رواج آک سو گواوکل کن اسہ ڈول برابری نابنیاد آمریہ۔ ہموخہ در راج نا شرف ہم حد و حوال اعلاقہ ٹی گیشتر مریک۔

ہند اس گوئی اور رسم و رواج آتیا عمل داری براہوئی راج ٹی کل آن زیات نظر بریک۔ او ہند ا سوب آن ایسا سکان براہوئی خلقت ناپن شان و شرف اٹ ہر کچاری ٹی الینگ۔ رسم و رواج آک تو ہر راج ٹی اری۔ و لے براہوئی خلقت نا رسم و رواج آتیا کامم تھوک نظر بریک۔ اور رسم و رواج آتیانہ بیرہ زندنا اصول اوقائده و قانون دنا وڑاٹ عمل کریں۔ بلکن داتے تینا زندنا باش خوڑ کریں۔

براہوئی خلقت ہرتاوان تے ہرنگ کن تیار مریک۔ و لے رسم و رواج آتے پر غنگ تے تین کن عیب کس خیال کیک۔ اور ارج ٹی عیب دار مریسہ رہنگ ناجاگہ غا عزت و شان نامرک تے جوان خیال کیک۔ یعنی راج ٹی شرمندگی اٹ زندہ منگ ناجاگہ غا عزت و شان نامرک تے اولیت ایتک۔ ”” قومی کیوئی اوبلیم کوئی اکثر دنیا ناہر خوم ٹی مریک۔ و لے بلوج آتا قومی نظام تے ہر اکڑا

ایلوانساني راج آتيان شرفدار جوڑ کيک او اونا منه ہندنو اصول اريک داتا پين راج سڀني لازمي وڙنا
ثبوت دوڳك - دنه بلوقستان نابلوچ راج او خاص کر قبائل توں وبش نئے زندنا شخ خيال کنگلگ" -
(رمضان، 1976، 8)۔

ہند باوه پيرئي آصول (رسم ورواج) آتيا سختي اٹ عمل داري ناوجه غان کل علاقه ٿي برا هولي
خلقت شرفدار او قابل برو سه نئے - ہند باهرو ط خانِ معظم خان مير احمد يار خان، خان قلات پاينک " "
بلوق بے مٹ زندنارمز (رسم ورواج) آتا وارث اسه عظيم خوم نئے - بلوق خوم چندی خوم او طائنه
غاتيڪ بشنوک ارے داڻان باوجود او فتارا جهي او مجلس فكري یکويي نارنگ گروشنگ ايتک" - (رمضان
5، 1976)۔

دا بے مٹ آرسم ورواج آڪ که دا برا هولي خلقت نئے راج آتبيڪ معابر و شرفدار جوڙ
کري سور - وخت تون او را او را دارسم ورواج آڪ نازند آن پيش تميسه او ديم منگ ٿي او - داتا جوانى،
وڙڻوں، برابری، انصاف او راج آدا تا آخوندي اثر مندي تا جاچے الينگ ناکوش نئے کيئه که دارسم و
رواج آڪ بے علم و ناپهه آبندغ آتے امر بندغ نامرتبه غاسركري سور -
کل آن مست دا گڑانا جاچے الينه که برا هولي راج ٿي دستارنا انت اهميت کس - ؟
دستار -

برا هولي راج ٿي دستارنا کسے جتا وشان و شرف او اهميت نئے - ظاهري و ڦاٹ دستار ٿنگ
سندت نئے، برا هولي خلقت سندت ناسري (پيروي) تون او را او را دستار آن پين هم چندئي کاريم ته
اليسه بسو نے - کاڻم آپيڙ وک دا هفت گز (مير) ناچ ڪه دادے عرف عام اٹ دستار پانگلگ - دانا کثر
هفت ول مريره - او زي ناکندان بڑزانگاطر هتون او را شيف ناکندان اڑونخ ازگانيم گز نا ٺکرئ ته
شندو پاره - که دا وخت وخت مول نا هم کاريم نئے ايتک -

دستار راج ٿي داخه در جلوشان و شرف او اهميت نئے - که دانا عزت و حرمت او شان بندغ نا
زند تون تقوک مريک - بندغ نا عزت و شرف وشان نا دار و مدار ہند دستارنا منه ول تون برابر وزن

تحقیک۔ انتہے کہ براہوئی راج ٹی کس ناکاٹم آن بیدس اجازت وناگمان دستارے ہر فنگ نام طلب ہمو بندغے خلینگ یاراج ٹی رسواے یا بے عزت کنگ نابرائے۔ براہوئی راج ٹی اول توکس کس ناکاٹم آن دستارے ہر فنگ ناطقی ہے کپک۔ اگہ کس آجھی یا شوخی اٹ بریسہ کس ناکاٹم آن دستارے ہر فینے تو دنگا صورت ٹی اکثر جنگ آک بش مسونو۔

”دستارنا اہمیت داڑان ہم ظاہر مریک کہ مست زمانہ ٹی جنگ وجہ آتیت اگہ کس ناکاٹم آن دستار تما کر تو مخالف فریق تینا دوئے تور یکہ۔ داناوجہ ہمومس کہ کس ناکاٹم آن دستارنا تمدنگ نا مطلب اونا خلینگ نابرابر خیال کننگا کہ۔ داڑان دا ظاہر مریک کہ براہوئی راج ٹی دستارنا فضیلت بندغ ناعزت و شرف تون برابر تقوکے۔“ (اٹزویو)

داکان بیدس براہوئی راج ٹی نوابی، سڑداری نظام سوگوئی اٹ برجا مسونے۔ نواب یا سڑدار کس اگہ تینا منصب ے مونا تینا اولیاد کے تینگ خواں کہ یادنیاے الا کہ تو داڑکن ہم خونم ناکل ٹکریک لے پچی سیٹی صلاح و صلاحت اٹ تینا پوسکنا نواب یا سڑدارے دستار کریرہ۔ (دارواج داسہ ہم برجا رے)۔ دستار کنگ نا مطلب داکس کہ ہمکل بندغاک تینا کل اختیار مختیارے ہندادستارنا صورت ٹی تینا پوسکنا نواب، سڑدار یا ٹکری نا دوٹی تسوہ۔ تاکہ دستار نا رسم ادا کنگتو کہ ہم نواب یا سڑدار نا اہمیت نا راج ٹی خاصواہمیت کس متوكہ۔ او نہے اونا فیصلہ ٹی وزن مسکہ۔ داڑان دا معلوم مریک کہ اصل اٹ وزن دستار ناے۔ البتہ بندغاک نواب زدہ یا سڑدار زادہ سینا عزت و احترام ے ضرور کریرہ۔ بلکہ داسہ ہم کیرہ۔ اونا سوب دادے کہ اونا نسبت دستارتون ارے۔

ایلووز آتیت دستار ے عہد و پیاس سینا پن ہم ارے۔ کہ دانا ارا اہم مطلب اریر۔ اولیکو دستار کرو کانا پارہ غان کہ اوکس ے دستار کنگ تون او ارتینا کل اختیار مختیارے ہم خواجہ نا حوالہ کیک۔ اڑمیکو دستار مرو کا خواجہ نا پارہ غان کہ او دستار کرو کا تاکل حق و حقوق، نفع و نسخان، شون و شرحائی، جنگ و جدل، بنگ و ناموس یا زمانہ نا کل شیف بڑا ناز مواری تے ہر فیک۔ بیدس نوشته خوان آن دستار ہمو عہد نامہ ے کہ دا قسم و قرآن نا حیثیت ے تھنک۔ کہ داٹی دستار کرو کا تاک دستار خواجہ نا ہر توار آلبیک پاریسہ اوڑکن تینا جان تے ندر و سد خہ کیرہ، ہندن دستارنا خواجد دستار کرو کا تا او وفتا کل چوچے پاچہ غاتا

حق آتا ز موار مریک۔

زندگی دستارنا ایلو اہمیت آک:-

دستار براہوئی خلقت نا زندنا شیف بڑ توں تفوک مسونے۔ براہوئی خلقت دستار نے
چندی پین ہم مسخت آتے کن استعمال لی ایسو نے۔ دنکہ۔

۱۔ براہوئی خلقت دستار نے موسم نا اثر آتیاں بچینگ کن ہم استعمال کریکہ۔ مثال ناوڑاٹ تجھی نخ
او باسی لی باسی آن بچنگ کن دستار بھلو کاریم کس تسلکہ۔

۲۔ جنگ وجدل آتیٹ دستار اسپرنا کاریم نے تو سونے۔ مست زمانہ لی اکثر لڑھو تفر او غم ناجنگ آک
مسورہ۔ او جنگ لی اول جلوہ اکثر کاٹم آمریک۔ جوانیٹ تفوکا دستار دا ہر مسٹا گڑا تاوارے اسے بھلو حد
اسکان تو ننگ نالاگی نے تھا کہ۔ دا گڑا تا عام انگا دہک بیرہ مسے چاروں اسکان اثر کیک۔ ہندا
خاطران مست مرد کا جنگ آتیٹ کاٹم آ دستار منگ آ خاص وڑاٹ خیالداری ہننگا کہ۔ تانکہ کاٹم نے
سخت انگا دہک وڈپ آتیان بچینگ۔

۳۔ دنکہ مالونو شتہ کننگا نے۔ کہ اگر جنگ سیٹی کس نا کاٹم آن دستار نے یا جندتہ تئے تو اوڑا دو ہر فنگ
نے لغوری خیال کننگا کہ۔ انتئے کہ کاٹم آن دستار نامینگ یا جندتہ تمنگ نا مطلب بندغ ناخلینگ نا
برا برے۔

۴۔ ناراضی نا صورت سیٹی اگر سبندغ کس تینا ضد آ سلوک مرے۔ اگر ضدی آ بندغ نا مونا کس
دستار نے شیف کریسہ ہمونا راض آ بندغ نا گٹ یا نت تیا تھا کہ۔ تو اکثر نا راض آ بندغ نا ناراضی
سلیتیو کہ۔

۵۔ براہوئی خلقت نا دستار ناطڑہ اوقتا جوان انگا قول فعل، دلاوری، شرم و حیاداری او بے مٹ آ
اصول آنا سوب آن ہمش بڑا مسونے۔

۶۔ دینی حوالٹ ہم دستار نا بھلو فضیلت کس ارے۔ ہر اتم کہ حافظ کس کلام پاک نے حفظ کیک تو اونا
با قائدہ دستار بندی کننگ۔

ے۔ دستار سُنتے۔ (انٹرویو)

۸۔ دستار نزدیک نازیب وزینت اوشان ہے۔ (انٹرویو)۔
براہوئی راج نامنہ اہم انگار سم ورواج آتا پڑ ولی جاچ کس۔

1۔ احوال۔

براہوئی راج ٹی احوال بھلوا ہمیت کس داخراں تھا کہ داعلاقہ امخلوق ناباروٹ معلومداری نا کسے اہمودریعہ کسکے۔ اتنے کہ بروکا مہمان تینا احوال ٹی تینا سخت توں اوار علاقہ امخلوق ناحلیت نا بابت ہم احوال تکے۔ احوال نا راج ٹی داخدا ہمیت کس کہ اگہ بروکو مہمان نے احوال کنگتو کہ تو دادے معیار خیال کننگ کا کہ۔

”بلوچی حال احوال بیرہ راج وڈیھٹی پیش بروکا واقع غاتا در شانی اسکان مفک۔ بلکن داٹی موتی حالیت اوکسرنا خطرہ غاتا ذکر ہم مریک۔ او داڑان مالدار ٹکے اپ و بٹ ٹی مدت وکمک رسنگ“۔ (رمضان، 22، 1976)

بروکا مہمان نے رسم ورواج نا رداد ارع یا خلق نا بھلا احوال کنگ نا اختیار نے تھیک۔ وہم تو لوکا کچاری نے لازمی صلاح اٹ اتیوئی مریک۔ رسم ورواج نا رداد داڑکن ہم گڑاس رمز آک اری۔ اگہ ارع خواجنا تڈا گا اونا ٹکری یا سڑدار مالوان تو لوک مریر۔ اونا گمان مہمان کس برے۔ تو احوال نا اختیار سڑدار یا ٹکری نادوٹی عننگ۔

”براہویک ہم روکہ مہمان کس مرے۔ اودے ضرور حال احوال کیرہ۔ احوال نا مرغ منگ آن براہوئی کچاری ٹی چپو بوریت کس مفک۔ اتنے کہ احوال داخراں مریک۔ کہ احوال ٹی شخصی، واردات، موسم، امن و جنگ ہروڑنا حالیت آتیان معلومداری مریک“۔ (پرکاری، 2001، 237)

براہوئی راج ٹی احوال نا بھلوا ہمیت کس ارے۔ کچاری سیٹی بھلا نا موجودگی ٹی بروکا مہمان نے کس ماندہ باشی ہم کنگ کپک۔ دا ہم معاشرتی رسم ورواج آکو۔ کہ دا تے منگ او دا تیا عملداری براہوئی خلقت نے راج ٹی بے مٹواو شرف دار جوڑ کری سور۔ احوال معلومداری نا دا حوالہ ہم اہمو

ذریعہ کس پانگا کے دالی ہر ہیت و معلوم اری راستی او سچائی نابنیاد آ مسکہ۔ احوال ٹی علاقہ و حدود جو میں نا کل حالت واقع گاتے کہ پانے داتا تعلق بروکا مہمان توں مرؤس یا مفروس بیان کننگا کہ۔ ہندرا ذریعہ اٹ ہر بندغے کل علاقہ غاتا باروٹ معلومات مسکہ۔ او ہر بندغ داتیا اُست ناحب اٹ برو سہ ہم کریکہ۔ او داتے مونا ہم بیان کریسہ ہنا کہ۔ انتے کہ او دے یقین کس کہ انس کہ بیان مسو نے داکل راستی او یمانداری نابنیاد آڈ تروکو۔

ہندرا راستی او یمانداری ناسوب آن احوال یے براہوئی رسم و رواج او دو داہیت نہ بیرہ جلو اہمیت کس حاصل کس بلکن احوال معلوم اری نا ہم اہموز ریعہ کس خیال کننگا کہ۔ ہندرا خاطر ان حال احوال یے راج ٹی اہمیت اولازی او درجہ کس متنگا کس۔

2۔ بخار۔

اگنن خوڑتی اٹ براہوئی رسم و رواج آتا جاچے الین تو نے معلوم مریک کہ دارسم و رواج آک اسلام نافلسفہ نار داٹ خیر خواہی، ہمدردی او مدت و مک نابنیاد آڈ تروک خنگرہ۔ ہندرا جوانی تا سوب آن براہوئی خلقت دارسم و رواج آتے تینا زندن اشخیال کریکہ۔ اصلت ہندرا سرم و رواج آک مخلوق ٹی تین پتین ناخیالداری۔ مدت و مک، است ایلو نا کاریم بنگ نا جوزہ او خڑکی و دی لکنگ نا سوب سورہ۔ ہمو خاطر ان تو داتیا عملداری لازمی کس۔

ہندرا خیر خواہی او دو سبکی نارسم آتیاں است براہوئی راج ٹی بخارنا ہم کس۔ کہ دانا داٹ اگہ کسے بندغ کس سانگ آن گلڈ برام ناوس و وسیلہ تختو کہ تو او تینا سیال و قریب آتیاں مدت و مک الینگ کن پیش تما کہ۔ کہ دا بخار پانگا کہ۔

”ترکمانستان ٹی ہم دارسم ارے۔ او برام نا موقع غا بادشاہ او نا ایلم یا باوہ یے ایلو سیال قریب آتا پارہ غان نغدی، غلہ یا مال و سہدار تا صورت ٹی ”بخار“ یا مک تننگک“۔ (محمد حسنی 68,2000،

بخار مدت و مکنی نا نہ بیرہ بے مٹو مثال کسے بلکن دا کسہ فلسفہ سینا پن ہم ارے۔ مثال نا

وڑاٹ۔

۱۔ کسے بندغ کس تینا جندنا یا تینا مار سینا سانگ ہے کریکہ۔ وے برام ناخوچ ناؤں تختو کہ۔ دنگا صورت ٹی او سیال و قریب آتا کنڈا، بجار کن پیش تما کہ۔

۲۔ بجار رسم و رواج آتائیش ہے ہند اخاطران بجار خواہنگ ٹی چپو شرم و شرح ناگنجائش مفک۔

۳۔ اصلٹ پین کس نا کاریم سیٹ بینگ نا پن زندگی ہے۔ اوہ بندغ آتا زندگی کا رخیر نا عمل شامل مریک۔ اوفتا زم باز خوش او پر سکون مریک۔ بجار نا صورت ٹی ہم بندغ است ایلو نا کاریم ٹی بریک۔ ہند اخاطران داٹی خیر ہم ارے او سکون ہم ارے۔

۴۔ بجار رسم سینا صورت ٹی ہے وام سینا حیثیت ہے تھیک۔ پگدی ایلو فریق ے پدی ہم کروئی مریک۔

۵۔ اسلام ناقلسہ ہم ہندادے کے سختی سیٹی تینا ایلم نا کاریم بینگ۔

بڑزا نوشته کرو کا جوانی او خیر خواہی تا سوب آن ایلو رسم آتون اوار بجار نا رسم ہم براہوئی خلقت نا زندن ایش جوڑس۔ ہمو خاطر آن بندغاک بجار کن بھلو بھلو مزل خلکورہ۔ اصلٹ بیدس وام و بدل نافریشانی آن بجار نا صورت ٹی مخلوق نا ضرورت آک پور و مسورہ۔ او اوفتا خوشی و شاد کا میک ہم برجا مسورہ۔

”علاقہ جھلادا ان ٹی دارواج ارے کے سیال و قریب، سڑدار او خوم نا بندغ آک اُرائع اُرائع غانیسہ برام کن کمک ناخواست ہے کیرہ۔ دارسم ے ”بجار، پانگک“۔ (ڈپس برے ”ترجمہ۔ کامل القادری“، 1980-92)۔

بجار ٹی انت گڑا ہنگا کہ:-

۱۔ رقم ناصورت ٹی۔

۲۔ مال و سہدار۔ کاس و درسم نا گڑک ناصورت ٹی۔

۳۔ جنس ناصورت ٹی۔

3۔ قلعہ/ڈری۔

دائیسہ خوشی سینا رسم دود کے کہ دا برام نا تارنخ آن ہفتہ دہ دے مست بادشاہ نا کنڈا ن منہ نیاڑی دھول و دیرہ تون او رخوشی و شاد کامی نا شعرو باغلو چاپ خلیسہ برامی نا خلق/ اُرائع غا کارہ۔

اوັກ باقاهده وڑاٹ تیار کروکا خسون رنگ ناہالوان یا ریشمی بھلوچنگ لئے که دا زیبا زیبا کشیده کروک
مریک کد دادے قلعه یاڈری پاننگ۔ دادے بر امی والا کوٹوٹی نئے کندھا خلینگ۔ او مژرے ہندائی با
قاںکہ وڑاٹ تو لیننگ۔

قلعه یاڈری زیات آن زیات پانزدہ دے اوکم آن کم مسدے مست خلینگ۔ او بر ام نا
دے اسکان خلوک مریک۔ رسم و رواج نارداٹ بر امی یا دلخواہ یاڈری آن بیدس ضرورت آن نہ
پیش تمنگ ناچاڑت مریک۔ نہبے اُرائ ناکاریم سیٹی دوغلیک۔ ڈری ناوخت لی ہر گڑاء اودے تیار
تمنگ۔

قلعه یاڈری ناخلینگ ناصحت ہندائیس کہ منہ دے بر امی آرام و مکون اٹ آسرات مرے
داد اسکان کہ اودے داڈری نادے تیٹی دے ناروشنائی ہم لگیپ۔ تاکہ بر امی نئے جوانور نگ لئے
کشے۔ بر اہوئی تا مست نارواج آنا رداٹ بادشاہے مسدے اسکان بر امی ناباوه تینا اُرائ لی
تور کہ۔ تو اوັກ ہند اڈری والا کوٹوٹی رہائش اختیار کریرہ۔

گذمری

انسانی زندن اسر سویی او خوش تا دار و مدار مهر و موریبیت او تین پتین مدت و مکنی نابنیاد آتالان ے۔ دابنیاد اخہ در که سو گواو ڈغاری جوانیت سخت مریک۔ ہموخہ در دلی قربانی ناجزوہ غاک بیدار مریرہ۔ اگہن مچش خوڑتی اٹ غور و فکر کین تو معلوم مریک کہ زندن اخوشی تاچس ہم تین پتین ناخوکی، مهر و موریبیت است ایلو نا کاریم بمنگ ناجزوہ لی پوشیدہ ے۔

ہند اجزوہ غاتے مدام بر جا تھنگ او داتے کل کن اسہ ڈول جوڑ کنگ کن مست زمانہ نا بند غاک رسم و رواج آتے نہ بیرہ بر جا تھا سور۔ بلکن داتے ہند نو پن و نظام سیٹی ٹھلا سور کہ کل داتیان فا کنہ ہر فیرہ۔ ہند اوجہ غاک سورہ کہ او فتا دتر نا چک (کش)، مهر و موریبیت او شان و شرف ہم بر جا سلوک ہس۔ او ہند اچنکا چنکا رسم و رواج آک مست ناخقت ناشان ے نہ بیرہ بڑزا تھا سور بلکن او فتے طاغت و راو بہادر ہم جوڑ کر یسوس۔ نن ایسو ہم ہمو فتے آناز و فخر کینہ۔

دار رسم و رواج آتا ایلو جوانی تیان بیدس سے اہم جوانی ہس دا خیال کنگ۔ کہ دار رسم آتا سچنا ٹی بر اہوئی خلاقت بیدس غرض و جوفہ غان است ایلوڑ توں ہم کو پہ مریسہ است ایلو نا باریم ے سبک کریرہ۔ اگہ کہ زندتا ڈکھو دیل، سختی سوری تا گواچی ہس، لنگڑی و بینکو نی ناخلوک سورہ و اہم تین پتین نا عنخوری اونخوشی ٹی تاموقع غاچک سلوک مسورہ۔ است ایلوڑ توں اُست ناحب اٹ مهر کریرہ۔

بر اہوئی راج نارسم و دود آتا کل آن بھلا جوانی دا س کہ دا کل کن سہ ڈول ہسورہ۔ داتیبیت غربی و امیری نافرق الو۔ نہے کس ے فرق کنگ ناختیار ہس۔ رسم و رواج آتیب خلاقت کن آسراتی ہس۔ و اہم جا گاگہ س کس ے تاوان ہم مسلک۔ دا کل آن با وجود مست ناخلاقت رسم و رواج آتے پر غنگ نامیار ے تینا خٹی شاغنگ کن تیار متوكہ۔ ہر اڑ سکان تین پتین مدت و مکن نارسم آتا تعلق ے۔ مخلوق داتے من و عن قبول کریوں۔ ہمو غاطران چکس داتیا عملداری آن تینے پدی کتو کہ۔ بلکن خوشی اولمکا مون توں بیدس شرم و شرح غان است ایلو نا کو پہ جوڑ مریسہ است ایلو نا کاریم تے مونا

در یرہ۔ کل آن خوشی ناہیت تو داکس کہ ہندارسم و رواج آتا وجہ غان کس تینے بے وس و بے کس خیال کتو کہ۔ انتہے کہ ہروڑ سینا سختی سوری سینا وخت آسیاں و قریب آک اوڑا جھ مریسہ جھر آنبار سینا کریرہ۔ ہندن کس ناکاریم بے بندگی آن نیم گڈلو یاما ندہ سلیتو کہ۔

براہوئی راج نارسم و دود آتا جاپے الین تو داتیت مہر و موریت، ہمدردی، سختی سوری سیٹی اسیٹ ایلو ناکاریم بندگ شرم و حیا و مدت و مک ناہرا بے مٹ آ جوانیک نظر بریرہ۔ داکل برکت آک اسلامی تعلیم اور فرمان رسول ﷺ نارداد اسیٹ اریرہ۔

ہندا بے مٹ آ جوانی و اصول آتا سوب آن براہوئی خلقت رسم و رواج آتے زند ناشخ جوڑ کریس۔ داتا شیف بڑی آتینا کامٹی نے تصورہ۔ و لے رسم و رواج آتا بالادتی، سر بلندی او عظمت نے شیف منگ کن التوسے۔ بیان کرو کا جوانی تا سوب آن نن اینو ہم تینا کچاری و مجلس آتیٹ مست نا رسم و رواج آتے یات کریس فخر اٹ او تاستاء کینہ۔ مست نابندغ آک پاریرہ۔ کہ پانے ”راج آن پیش تم و لے رواج آن پیش تمپہ“۔ سو گواو خیرنا نبیاد آڈ تروک رسم و رواج آتا سوب آن اینو ہم براہوئی مخلوق نا دستار ناطر ہ بڑزا خنگ۔

حوالہ گاک

- 1- رمضان محمد ملک۔ (1976) بلوچ سماج کے خدوخال۔ مکتبہ ساربان مستونگ۔
- 2- محمد حسني عبداللہ نوشکی عمر 55 سال بمورخہ 17.04.2017
- 3- بخش محمد باوہ ناپن تاج محمد خوم پنجیر زئی (بادینی) عمر 82 سال کلی بادین پدگ ضلع چاغی مورخہ 23.04.2017
- 4- صابر امان اللہ بنگلوری عمر 79 سال غوث آباد دشت کمبیلا۔ مورخہ 27.06.2017
- 5- رمضان محمد ملک۔ (1976) بلوچ سماج کے خدوخال۔ مکتبہ ساربان مستونگ۔
- 6- پرکاشی احمد نور۔ (2001) براہوئی ادب۔ براہوئی اکیڈمی پاکستان کوئٹہ
- 7- محمد حسني خان نور۔ (2000) ہمسہ یار ان بہشت۔ براہوئی ادبی سوسائٹی پاکستان کوئٹہ
- 8- برے ڈینس (ترجمہ کامل القادری) (1980)۔ براہوئی رسم و رواج۔ گوشنہ ادب کوئٹہ